

Determinatietabel voor de bijen van het genus *Melitta* in Nederland

Jan Smit

In Nederland (en België) komen 4 soorten bijen voor van het genus *Melitta*:

Inleiding

De sectie Hymenoptera heeft als één van de doelstellingen het stimuleren van de uitgave van Nederlandstalige determinatietabellen voor Hymenoptera. In een aantal nummers van Bzzz en in het eerste nummer van HymenoVaria zijn reeds tabellen verschenen voor het determineren van de genera van de bladwespen van Ad Mol (Mol 2002a, 2002b, 2003) en van bijen van de genera *Anthophora* (Nieuwenhuijsen 2007), *Hylaenus* (Nieuwenhuijsen & Raemakers 2009), *Colletes* (Smit 2009), *Stelis* (Smit 2010) en *Coelioxys* (Nieuwenhuijsen 2010).

Melitta haemorrhoidalis (Fabricius 1775) - klokjesdikpoot
Melitta leporina (Panzer 1799) - klaverdikpoot
Melitta nigricans Alfken 1905 - kattenstaartdikpoot
Melitta tricornis Kirby 1802 - ogetroostdikpoot

De vrouwtjes van de beide eerste soorten zijn oligolectisch. Die van *Melitta haemorrhoidalis* verzamelen hun stuifmeel op klokjes, die van *Melitta leporina* verzamelen het stuifmeel van vlinderbloemigen. De beide andere soorten zijn monolectisch, *Melitta nigricans* vliegt op kattenstaart en *Melitta tricornis* op rode ogetroost. Alle vier de soorten danken hun Nederlandse naam aan de plantensoorten waar ze op vliegen.

- 1 Achterlijf met 6 segmenten, antennes met 12 leden, vrouwtjes 2
- Achterlijf met 7 segmenten, antennes met 13 leden, mannetjes..... 5

Vrouwtjes

- 2 Scopa en tergiet 5 en 6 met rode beharing. Op tergiet 5 soms gemengd met zwarte haren. Achterranden van de tergieten met zeer smalle licht gekleurde haarbandjes, of deze ontbreken grotendeels.
 [verzameld stuifmeel op klokjes (*Campanula*)]
 ..... *M. haemorrhoidalis*
- Tergiet 5 en 6 niet roodachtig behaard. Achterranden van de tergieten met duidelijke en bredere haarbanden 3
- 3 De haarbanden zijn breed, bedekken de hele achterrand van de tergieten, steken er aan de achterkant nog een stuk over heen.
 (verzamelt stuifmeel op vlinderbloemen) ..... *M. leporina*
- Haarbanden smaller, bedekken slechts de helft van de eindrand..... 4
- 4 Mesonotum mat. Scheen 3 geelachtig behaard. Laatste tarslid van poot 1 en 2 helderrood.
 (verzamelt stuifmeel op kattenstaart) ..... *M. nigricans*

- Mesonotum in ieder geval achteraan in het midden glanzend. Scheen 3 bovenaan bruin, onderaan wit behaard. Laatste tarslid van poot 1 en 2 donkerbruin. (verzamelt stuifmeel op ogentroost) ..... *M. tricincta*

Mannetjes

- 5 Tergieten zonder haarbanden. Antenneleden aan de onderkant aan het eind verdikt (Fig. 1). Sterniet 6 vlak. [vliegt vaak rond klokjes (*Campanula*)] ..... *M. haemorrhoidalis*
- Tergieten met licht gekleurde haarbanden. Antenneleden aan de bovenkant in het midden verdikt (Fig. 2). Sterniet 6 met een kiel aan de basis (Fig. 3). 6
- 6 De haarbanden bedekken de hele achterrand, de haren staan deel overeind. Antenne aan de onderkant deels bruin. (vliegt vaak rond vlinderbloemen) ..... *M. leporina*
- De haarbanden bedekken slechts de helft van de eindrand. Antenne aan de onderkant zwartbruin 7
- 7 Tergiet 5 zonder lichte haarband op de eindrand. Beharing aan de onderkant van dij 3 kort, half zo lang als de beharing aan de bovenkant. Laatste tarslid van poot 1 en 2 helderrood. (vliegt vaak rond kattenstaart) ..... *M. nigricans*
- Tergiet 5 met een lichte haarband op de eindrand. Beharing aan de onderkant van dij 3 lang, even lang als aan de bovenkant. Laatste tarslid van poot 1 en 2 donker. (vliegt vaak rond ogentroost) ..... *M. tricincta*

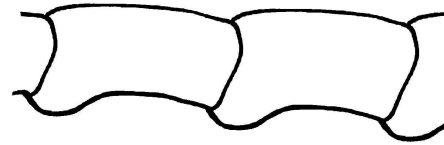

Fig. 1. Antenneleden *Melitta haemorrhoidalis*, man.

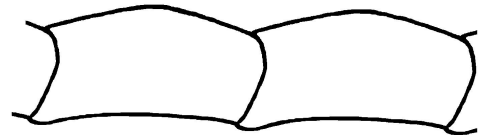

Fig. 2. Antenneleden *Melitta nigricans*, man.

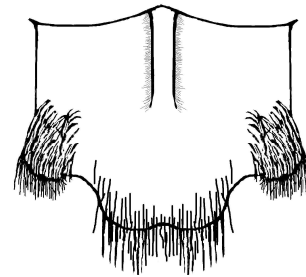

Fig. 3. Sterniet 6 *Melitta nigricans*, man.

Literatuur

- Mol, A., 2002a. Overzicht van de families en genera van de Nederlandse bladwespen (Symphyta). I. - Bzzz 15: 9-26.
- Mol, A., 2002b. Overzicht van de families en genera van de Nederlandse bladwespen (Symphyta). II. - Bzzz 16: 45-60.
- Mol, A., 2003. Overzicht van de families en genera van de Nederlandse bladwespen (Symphyta). III. - Bzzz 18: 31-43.
- Nieuwenhuijsen, H., 2007. Determinatietabel voor de Nederlandse *Anthophora*-soorten. - Bzzz 26: 73-76.
- Nieuwenhuijsen, H. & I. Raemakers, 2009. Tabel voor de bijen van het genus *Hylaeus* in Nederland. - Bzzz 29: 28-36.
- Smit, J., 2009. Determinatietabel voor de bijen van het genus *Colletes* in Nederland. - Bzzz 30: 65-68.
- Smit, J., 2010. Determinatietabel voor de bijen van het genus *Stelis* in Nederland. - Bzzz 31: 39-41.
- Nieuwenhuijsen, H., 2010. Determinatietabel voor de bijen van het genus *Coelioxys* in Nederland. - HymenoVaria 1: 32-35.

Fig. 4. *Melitta haemorrhoidalis*, vrouwtje.
Foto: Pieter van Breugel.